

ประกาศ

ให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่สภาการศึกษาแห่งชาติ พิจารณาเห็นว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๐๓ และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๑๒ ไม่อาจสนองความต้องการอันจำเป็นของสังคมไทยในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแผนการศึกษาแห่งชาติให้สนองความต้องการและการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อ

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

สามารถอบรมพลเมืองให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของพลเมืองทุกคน ให้มีความสำนึกในความเป็นไทยร่วมกัน ให้มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพภายในกรอบแห่งกฎหมาย ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของประชาชนที่ต้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ เคารพยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา เทิดทูนพระมหากษัตริย์ ชำรงรักษาถ่ายทอดและพัฒนารดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ ให้มั่นคงยั่งยืนตลอดไป ดังนั้น สภาการศึกษาแห่งชาติจึงเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ เพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของรัฐ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

จึงมีพระบรมราชโองการให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ และแผนภูมิการศึกษา ท้ายพระบรมราชโองการฉบับนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๒๐ เป็นต้นไป เว้นแต่ความในหมวด ๓ เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับระบบการ

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

ศึกษา ตามแผนภูมิ ท้ายพระบรมราชโองการฉบับนี้ ให้ใช้บังคับ
ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๒๑ เป็นต้นไป และให้จัดให้บริบูรณ์ตาม
แผนนี้ไม่ช้ากว่าวันสิ้นปีการศึกษา ๒๕๒๕

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐
เป็นปีที่ ๓๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ธานินทร์ กรัยวิเชียร

นายกรัฐมนตรี

หมวด ๑

ความมุ่งหมาย

ตามนัยแห่งแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคง และความผาสุกร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ ความมุ่งหมายของการศึกษามีดังนี้

๑. ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักธรรม

๒. ให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๓. ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และต่อตนเอง

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

๔. ให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ มีความรักชาติ ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และการมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ

๕. ให้มีความขี้ดมั่นและผดุงความเสมอภาค ความสุจริต และความยุติธรรม

๖. ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพ และอนามัย สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

๗. ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการใช้จ่ายใช้สอยอย่างประหยัด ตลอดจนการร่วมมือกันประกอบกิจการและธุรกิจต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย

๘. ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยสติ ปัญญา และโดยสันติวิธี

๙. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ

หมวด ๒

แนวนโยบายการศึกษาของรัฐ

๑๐. รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษา โดยถือว่าการศึกษามีความสำคัญในอันดับสูงยิ่งแห่งกิจการของรัฐ การจัดระบบการศึกษาเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ การจัดการศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ

๑๑. รัฐพึงจัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงบริบูรณ์ สำหรับสถานศึกษาของรัฐและของท้องถิ่นจะต้องจัดให้เปล่า

๑๒. สถานศึกษาพึงให้ความเสมอภาคแก่บุคคลในการเข้ารับการศึกษิตามความสามารถของบุคคลนั้น ๆ

การศึกษาที่มีใช้ภาคบังคับ รัฐพึงวางมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้บุคคลมีโอกาศได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ภายใต้ขอบเขตที่รัฐกำหนดและตามสติปัญญาความสามารถ

ในการจัดการศึกษา รัฐพึงสนับสนุนให้การศึกษิตองแต่ละสถานศึกษามีคุณภาพทัดเทียมกัน ไม่ว่าสถานศึกษิตานั้นจะตั้งอยู่ ณ ที่ใด

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

๑๓. รัฐพึงจัดให้สาระและกระบวนการเรียนรู้ครบถ้วน และกลมกลืนกัน ระหว่างความเจริญงอกงามทางคุณธรรม จริยธรรม และปัญญา กับความเจริญทางวัตถุ และระหว่าง ความเจริญงอกงามทางร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้เพื่อการดำรง ชีวิตที่สมบูรณ์ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

รัฐพึงจัดการศึกษาให้ประชาชนชาวไทยทุกคน สามารถใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดีในการติดต่อทำความเข้าใจกัน

รัฐพึงจัดให้มีความประสานสัมพันธ์กันระหว่าง การศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งให้มี ภาคนวัตกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในแต่ละระดับและประเภท การศึกษา

๑๔. รัฐพึงเร่งจัดและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนใน ลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสได้รับการ ศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่ มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นอันดับแรก

๑๕. รัฐพึงจัดและสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้มีความผิดปกติ ทางร่างกาย จิตใจหรือสังคม และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาโดยทั่วถึงกัน

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

๑๖. รัฐพึงเร่งจัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อนประถมศึกษา โดยรัฐจะสนับสนุนให้ท้องถิ่นและภาคเอกชนจัดให้มากที่สุด สำหรับการจัดการศึกษาระดับนี้ของรัฐจะจัดทำเพียงเพื่อเป็นตัวอย่างและเพื่อการค้นคว้าวิจัยเท่านั้น

๑๗. รัฐพึงจัดและส่งเสริมการมัธยมศึกษา เพื่อประกันความเสมอภาคในโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับนี้ของพลเมือง โดยจัดให้สอดคล้องและสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตลอดจนให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน

๑๘. รัฐพึงจัดการให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษามีอิสระในการดำเนินการภายในและมีเสรีภาพทางวิชาการ โดยไม่ขัดต่อระเบียบ ข้อบังคับ แนวนโยบายของรัฐ และกฎหมาย เพื่อให้มีประสิทธิผลในการสนองความต้องการของประเทศ

๑๙. รัฐเป็นผู้จัดการฝึกหัดครูทุกระดับ และพึงดำเนินการผลิตครู เพื่อให้สถานศึกษาต่างๆ มีครูผู้สามารถให้การศึกษาคือได้ผลสมบูรณ์สัมความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

รัฐพึงใช้มาตรการพิเศษคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าศึกษาด้านการฝึกหัดครู ทั้งนี้ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีสติปัญญาความเหมาะสม และมีความสามารถที่จะเป็นครู

๒๐. รัฐพึงสนับสนุนการอาชีวศึกษาอย่างกว้างขวาง และให้สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในรูปแบบที่จัดให้ผสมผสานเข้าไว้ในการศึกษาทุกระดับ และที่จัดเป็นเอกเทศตามความจำเป็น ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นความรู้ความสามารถด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่สนับสนุนการเกษตรเป็นสำคัญ

๒๑. รัฐพึงวางมาตรการและดำเนินการเพื่อให้บุคคลในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้าศึกษาตามความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น ทั้งนี้โดยมีข้อผูกพันว่า จะต้องกลับไปดำเนินกิจการอันเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น

๒๒. รัฐพึงจัดให้มีเอกภาพในนโยบายการบริหารการศึกษา และยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา โดยพึงจัดระบบและกระบวนการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคมของประเทศและท้องถิ่น ทั้งนี้พึงดำเนินการมอบอำนาจและกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาตามขั้นตอนที่เหมาะสม

๒๓. รัฐพึงระดมเลือกสรรทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากรัฐ ท้องถิ่น เอกชน และผู้รับการศึกษา มาใช้ในการจัดการ

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

ศึกษา หาวิธีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยคำนึงถึงความเสมอภาคระหว่างท้องถิ่นและสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

รัฐพึงให้ทุนเล่าเรียน และหามาตรการอื่นช่วยเหลือผู้ยากไร้ ให้ได้รับการศึกษาตามควรแก่อัธยาศัย

๒๔. รัฐพึงเปิดโอกาสให้เอกชนร่วมรับภาระจัดการศึกษา ได้ภายในขอบเขตที่รัฐกำหนด แต่รัฐจะต้องดูแลให้สถานศึกษาของเอกชน ทุกระดับ ทุกประเภท ทั้งที่จัดเป็นการศึกษาในระบบ โรงเรียนและนอกโรงเรียนดำเนินงานให้สอดคล้องกับ นโยบาย แผนงาน และโครงการทางการศึกษาของชาติ ทั้งนี้ การศึกษาที่เอกชนจัดนั้นจะต้องไม่แสวงหาผลกำไรเกินควร

๒๕. รัฐพึงส่งเสริมการทดลองและการวิจัยทางการศึกษา เพื่อจะได้นำผลไปใช้ในการปรับปรุงการศึกษาให้เหมาะสม อยู่เสมอ

๒๖. รัฐพึงสนับสนุนให้มีการผลิตตำรา บทเรียน และ เอกสารทางวิชาการอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้โดยไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ไทย ระเบียบข้อบังคับ และกฎหมาย

๒๗. รัฐพึงดำเนินการในทุกวิถีทางเพื่อให้สถาบันครอบครัว มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและคุณสมบัติเหมาะสมกับวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของสังคมไทย

หมวด ๓

ระบบการศึกษา

๒๘. การศึกษาตามนัยแห่งแผนการศึกษานี้ เป็นสิ่งที่จะต้องจัดทำต่อเนื่องกันตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียน

การกำหนดระบบการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ให้ใช้ตามแผนภูมิข้างท้ายนี้

๒๙. การศึกษาแบ่งเป็น ๔ ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ให้จัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้มี

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

ประโยชน์ครบถ้วนในทุกระดับ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษา
แต่ละระดับสามารถดำรงชีพได้ด้วยความมั่นใจในความรู้ความ
สามารถของตน

การจัดการศึกษาในทุกระดับ จะต้องมุ่งให้ผู้เรียน คิดเป็น
ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา รักการทำงาน และสนใจที่จะมีส่วนร่วม
ร่วมในการกิจของส่วนรวมตามวิถีทางของระบอบการปกครอง
แบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความ
ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีระเบียบวินัย
มีวัฒนธรรมและศีลธรรม รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขต
แห่งกฎหมาย

๓๐. การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาก่อน
มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมเด็ก
ให้มีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการศึกษาคือต่อไป

การจัดสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษานั้น อาจ
จัดเป็นการศึกษาในระบบ โรงเรียนหรือการศึกษานอกโรงเรียน
โดยอาจจัดเป็นสถานรับเลี้ยงดูเด็ก หรือศูนย์เด็กปฐมวัยและ
ในบางกรณีอาจจัดเป็นชั้นเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลก็ได้

๓๑. การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

การจัดสถานศึกษาระดับประถมศึกษาพึงจัดเป็นตอนเดียวตลอด ใช้เวลาเรียนประมาณ ๖ ปี

๓๒. การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

การศึกษาระดับนี้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละประมาณ ๓ ปี ในตอนต้นพึงให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการและวิชาชีพ ตามความถนัดและความสนใจอย่างกว้างขวาง ในตอนปลายพึงให้ผู้เรียนได้เน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป

๓๓. การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิด เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ มุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนาประเทศ และมุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้และเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติ

การจัดสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา อาจจัดเป็นรูปวิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันเฉพาะอย่างก็ได้ และอาจจัดในรูปที่ใช้สื่อการเรียนในลักษณะต่าง ๆ โดยผู้เรียนไม่จำเป็นต้องมาเรียนในสถานศึกษาก็ได้

๓๔. การจัดการศึกษาแต่ละระดับอาจจัดในลักษณะและประเภทต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับความต้องการอันจำเป็นของสังคมไทย

การศึกษาลักษณะและประเภทต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกหัดครู การอาชีวศึกษา การศึกษาวิชาชีพพิเศษ การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ เป็นต้น

๓๕. การฝึกหัดครู เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างครูให้สามารถปฏิบัติตน และทำหน้าที่เป็นผู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ในระดับที่วิญญูชนจะพึงปฏิบัติได้ และมีลักษณะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยและระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข บิดมั้นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งในแง่บุคลิกภาพทั่วไป ความสัมพันธ์ต่อศิษย์ และบทบาทต่อสังคม

การจัดการฝึกหัดครู เป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา แต่ถ้ามีความจำเป็น สถาบันฝึกหัดครูอาจจัดหลักสูตรในระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา เพื่อผลิตครูตามความต้องการของท้องถิ่นด้วยก็ได้

๓๖. การอาชีวศึกษา เป็นการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งผลิตกำลังคนในระดับต่าง ๆ กัน ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม การศึกษาวิชาชีพในระดับประถมศึกษา มุ่งฝึกให้ผู้เรียนเกิดมีนิสัยรักการทำงาน สามารถนำความรู้จากบทเรียน และการทำงานในโรงเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การศึกษาวินิจฉัยในระดับมัธยมศึกษา มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความรู้ความชำนาญที่สามารถจะนำไป

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

ใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริงอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้รู้
แนวทางที่จะศึกษาเพิ่มเติมตามความถนัดและความสนใจของ
แต่ละบุคคลอีกอย่างหนึ่ง การจัดสถานศึกษาอาจจัดรวมอยู่
กับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป หรือจัดเป็นเอกเทศโดยเน้น
การฝึกทักษะในระดับกึ่งฝีมือและระดับฝีมือ

การศึกษาวชิชาชีพในระดับอุดมศึกษา มุ่งฝึกวิชาชีพ
ในระดับสูง เพื่อให้มีความสามารถและมีความชำนาญเฉพาะ
อย่าง สอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาตลาดแรงงาน การจัด
สถานศึกษาอาจจัดเป็นสถาบันเฉพาะอย่าง จัดรวมอยู่ใน
วิทยาลัย หรือจัดในมหาวิทยาลัยก็ได้ ตามความเหมาะสม

การศึกษาวชิชาชีพพิเศษ เป็นการศึกษามุ่งเพื่อ
อบรมการอาชีพบางอย่างที่ต้องการการฝึกฝนพิเศษแต่เยาว์วัย
และเป็นเวลานาน เช่น นาฏศิลป์ และดนตรี เป็นต้น การจัด
การศึกษามุ่งจัดตั้งเป็นสถาบันเฉพาะ หรือจัดเพิ่มวิชาชีพเข้า
ในหลักสูตรปกติ โดยให้มีระยะเวลาเรียนต่าง ๆ กันตามความ
จำเป็นแห่งมาตรฐานวิชาชีพพิเศษนั้น ๆ

การศึกษาวชิชาชีพในการศึกษานอกโรงเรียน มุ่งให้ผู้
เรียนมีโอกาสฝึกอาชีพระยะสั้น เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพ

เล่ม ๘๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

ที่ต้องการได้ หรือเพื่อฝึกเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดในอาชีพที่ กำลังประกอบการอยู่ หรือที่จะประกอบการต่อไปให้สมบูรณ์ หรือเพื่อสามารถประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้ดีขึ้น

๓๓. การศึกษานอกโรงเรียน เป็นการศึกษที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะการศึกษานั้นจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมการศึกษาโดยเฉพาะ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น เพื่อมุ่งให้รู้จักแก้ปัญหา ฝึกอาชีพ หรือพัฒนาความรู้เฉพาะอย่าง ตามความต้องการและความสนใจของพลเมือง

๓๔. การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษที่จัดให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา หรือจิตใจ อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดในโรงเรียนธรรมดาก็ได้ ตามความเหมาะสม

๓๕. การศึกษาสงเคราะห์ เป็นการศึกษที่มุ่งจัดให้แก่บุคคลที่รัฐจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์เป็นพิเศษ ทั้งนี้ เพื่อมุ่งให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ยากไร้ หรือผู้ที่เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ โดยอาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดรวมในโรงเรียนธรรมดาได้ตามความเหมาะสม

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

๔๐. การศึกษาภาคบังคับ ได้แก่ การศึกษาที่มีกฎหมาย บังคับให้ทุกคนเรียนอยู่ในโรงเรียนจนกว่าจะพ้นเกณฑ์บังคับ

การกำหนดอายุเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ของ
 ถิ่นแต่ละแห่งจะกำหนดขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของ
 ถิ่นและความพร้อมของเด็กในแต่ละท้องถิ่น แต่ต้องไม่
 บังคับเข้าเรียนก่อนอายุครบ ๖ ปีบริบูรณ์ และไม่ช้ากว่าอายุ
 ครบ ๘ ปีบริบูรณ์

รัฐพึงเร่งจัดการศึกษาภาคบังคับตามแผนนี้ให้ทั่วถึง
 ทุกท้องถิ่น

หมวด ๔

การบริหารการศึกษา

๔๑. ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานทั้งของรัฐ ของท้องถิ่น
 ของเอกชน และของต่างประเทศตามพันธกรณีระหว่างประเทศ
 ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในประเทศไทย ซึ่งอยู่ใน
 ความควบคุมดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษาให้
 สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบาย แผนงาน
 โครงการ ข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาที่

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และให้กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ตรวจตราและใช้มาตรการอันสมควรให้ส่วนราชการและหน่วยงานดังกล่าวปฏิบัติตามนัยแห่งข้อกำหนดนี้

ส่วนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้สถานศึกษามีเสรีภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการ โดยไม่ขัดต่อนโยบาย แผนงานและโครงการต่างๆ ของรัฐ ทั้งนี้ให้อยู่ในความควบคุมดูแลของรัฐตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด

การศึกษาเฉพาะกิจหรือเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการใด หรือโดยกฎหมายใดก็ตาม จะต้องจัดโดยประสานงานกับกระทรวงศึกษาธิการ หรือทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อให้การจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ทุกสังกัด ในประเทศไทยสอดคล้องสัมพันธ์กันตามนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ ของรัฐ

๔๒. สนับสนุนให้มีการสรรหาผู้ปกครองและตัวแทนประชาชนทั่วไป เข้าร่วมบริหารการศึกษาในท้องถิ่น โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการในองค์คณะบุคคล เพื่อดูแลควบคุมนโยบายการบริหารการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบาย การศึกษาของชาติและความต้องการอันจำเป็นของท้องถิ่น

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

๔๓. ให้จัดระบบบริหารงานบุคคลฝ่ายการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบบริหารงานบุคคลของทางราชการ และสนับสนุนความก้าวหน้าในอาชีพแก่บุคลากรทางการศึกษาของรัฐและของท้องถิ่น และให้มีสถาบันวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อควบคุมส่งเสริมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพ อีกทั้งทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิตามกฎหมายของบุคลากรทางการศึกษาทั้งของรัฐ ของท้องถิ่น และของเอกชน ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๔๔. ส่งเสริมสถานศึกษาเอกชนให้มีความคล่องตัวในการบริหารและการพัฒนาทางวิชาการภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย

หมวด ๕

มาตรฐานการศึกษาและการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ

๔๕. ให้จัดวางหลักการและมาตรการปรับปรุง ส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ ของท้องถิ่น และของเอกชน ให้มีคุณภาพไม่ต่ำกว่าระดับที่กำหนด

การจัดและการพัฒนาเนื้อหาสาระและกระบวนการ เรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ ท้องถิ่นร่วมรับผิดชอบตามหลักการ และแนวทางที่รัฐกำหนด โดยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการอันจำเป็นของ ท้องถิ่น ของประเทศชาติ และความก้าวหน้าทางวิชาการ แต่ รัฐอาจวัดและประเมินผลการศึกษาเองโดยตรงในแต่ละระดับ แต่ละประเภทก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อรักษาคุณภาพของการศึกษาและ ตามความจำเป็นแห่งสภาวะการณ์

๔๖. ให้จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ทางการศึกษา ตลอดจนคิด หาวิธีการและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการศึกษาอย่าง เหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกัน ในคุณภาพของการศึกษาทั้งที่จัดในระบบโรงเรียนและนอก โรงเรียน

๔๗. ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาทำการวิจัยและเรียบเรียง ตำราเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และการพัฒนาด้านต่าง ๆ

๔๘. ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐ ของท้องถิ่น และของเอกชน ได้ร่วมมือกันส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

๔๕. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดบริการทางวิชาการอันพอเหมาะแก่ขีดความสามารถของสถาบันนั้น ๆ ให้แก่สังคม นอกเหนือไปจากการให้การศึกษแก่ผู้ที่มีโอกาสเข้ารับการศึกษาในสถาบันนั้น ๆ ตามปกติ

หมวด ๖

ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรม พละนามัย
สภาพแวดล้อม และกิจกรรมเยาวชน

๕๐. รัฐพึงจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างและก่อให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรม ศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม รวมทั้งสถานที่และวัตถุอันมีค่าทางประวัติศาสตร์

๕๑. รัฐพึงจัดการพลศึกษาในทุกุระดับการศึกษา และพึงจัดให้แก่ประชาชนทั่วไปด้วย เพื่อเสริมสร้างและให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของการกีฬา สุขภาพ อนามัย และกิจกรรมการพักผ่อน

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ เมษายน ๒๕๒๐

๕๒. รัฐพึงจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างและก่อให้เกิดความ
สำนึกในคุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพ
แวดล้อม ตลอดจนเข้าใจในเรื่องประชากรศึกษา

๕๓. รัฐพึงสนับสนุนกิจกรรมเยาวชนและจัดการศึกษา
เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีบุคลิกภาพที่ดี มีระเบียบวินัย เคารพ
กฎหมาย มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย ยึดมั่น ร่วมมือกัน
ธำรงรักษาและปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

หมวด ๗

การระดมสรรพกำลังเพื่อการศึกษา

๕๔. รัฐพึงวางมาตรการในการระดมสรรพกำลังจากแหล่ง
ต่าง ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมรับภาระทางการศึกษา

๕๕. รัฐพึงเพิ่มงบประมาณทางการศึกษา สำหรับการ
ศึกษาทุกระดับ และเน้นความสำคัญของการศึกษาภาคบังคับ
และการศึกษานอกโรงเรียนเป็นพิเศษ ทั้งนี้โดยอาศัยหลักของ
ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

๕๖. รัฐพึงสนับสนุนในทุกวิถีทางที่จะให้ท้องถิ่นสามารถ
จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้เงินอุดหนุน และ
สนับสนุนให้ท้องถิ่นมีรายได้เพื่อการศึกษาของตนเองเพิ่มขึ้น

๕๗. รัฐพึงดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้ใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมุ่งลดความสูญเปล่าทางการศึกษา

๕๘. รัฐพึงสนับสนุนรัฐวิสาหกิจ และผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ จัดการศึกษาอบรมบุคคลในธุรกิจของตน และให้กิจการดังกล่าวร่วมมือกับรัฐในการจัดการศึกษาอบรม

๕๙. รัฐพึงจัดให้มีการเตรียม และสงวนที่ดินเพื่อใช้ในการจัดตั้งสถานศึกษาสำหรับแหล่งชุมชน และแหล่งที่กำลังจะพัฒนาเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชน

๖๐. รัฐพึงเปิดโอกาสให้เอกชนที่มีความสามารถ และมีคุณสมบัติเหมาะสมซึ่งมีเจตจำนงที่จะจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจัดการศึกษาได้ โดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ

๖๑. รัฐพึงให้ผู้รับการศึกษาที่มีใช้ภาคบังคับร่วมออกค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตามสมควร โดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพการลงทุนทางการศึกษาของประเทศเป็นหลัก

รัฐพึงจัดทุน บัณฑิต หรือวิธีการอื่นช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้มีความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจ หรือสังคม และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาตามควรแก่ความสามารถ และสติปัญญา

แผนภูมิระบบการศึกษา

